

het Nederlands gezag niet zouden dulden. 'The fact', aldus later een Indische Nederlander, die ook bij het radiowerk was ingeschakeld, 'that Lambert managed to get the stuff out, was clever in itself, because it was forbidden to broadcast local stuff, unless approved by the Nips . . . Gradually Lambert succeeded in getting a script over once a week which exclusively dealt with this matter' ¹ – wij zien niet in, welk bezwaar de Japanners hadden tegen dit soort teksten.

Anders gezegd: wij achten de verdediging, later naar voren gebracht door diegenen die enkele jaren lang aan de Japanse radio-uitzendingen medewerking hebben verleend, weinig overtuigend. Wat met Rodie, Lambert en Nichols is geschied, weten wij niet – enkelen van de Nederlanders die wij noemden, zijn na de oorlog in Batavia wegens hun collaboratie veroordeeld.

Met Ritman en Jansen is het anders gelopen.

Ritmans geval lag in zoverre anders dat hij na enige tijd geen bruikbare teksten meer had geleverd (ten behoeve van de propagandisten die aan het werk bleven, had toen ook hij samenvattingen gemaakt van de rapporten van de luisterdienst) en dat hij medewerking verleend had aan de Ceylonees Tambu (tewerkgesteld om voor propaganda-uitzendingen naar Brits-Indië zorg te dragen) die, zoals in hoofdstuk 6 vermeld, in staat was aan Sjahrir Geallieerde radioberichten door te geven. Met dat laatste had Ritman grote risico's genomen. Zijn zaak was nog niet voorgekomen, toen luitenant-gouverneur-generaal van Mook in mei '47 een algemene amnestie afkondigde voor allen die zich als *Nippon*-werkers aan collaboratie schuldig hadden gemaakt, behalve aan de ernstigste gevallen, en daartoe werd dat van Ritman niet gerekend.

Jansen, die het 'radiokamp' enkele malen clandestien had verlaten (hij was klein van stuk en kroop dan 's nachts in inheemse kledij onder de omheining door) trachtte in maart '45 van het kamp uit in contact te komen met de Indonesische voorman *hadji* Agoes Salim.² Hij deed dat door middel van een inheemse boodschapper. Die boodschapper werd gearresteerd en legde een bekentenis af. Nadien werd Jansen uit het 'radiokamp' gehaald – hij werd in zijn detentie zo zwaar mishandeld dat hij enkele dagen na Japans capitulatie overleed.

¹ M. J. de Knecht: 'Rapport' (z.d.), p. 5 (IC, 18955). ² Salim, in de jaren '30 een voorman van de *Sareket Islam*, was, toen de Japanners Java veroverden, in een politiek isolement geraakt; in mei '42 zat hij korte tijd gevangen bij de *Kenpeitai* in Batavia – wij weten dat hij na zijn vrijlating in de handel ging en nemen aan dat hij ook nadien aldus enig geld had verdiend.